

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2004-02-02

Områdesnummer: NRO 20 118

Områdesnamn: Risåsa

Kommun: Gagnef (2026)

Kartblad: 12E NO

Area: 1,5 ha, varav allt är land

Naturgeografisk region: 28b Sydligt boreala kuperade områden (de två nordliga objekten) och 30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden (de två sydliga objekten).

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

Äng	Flora
-----	-------

Värdeomdöme: Området indelas i fyra olika områden som beskrivs objektvis nedan:

1 Nordbäck

En liten slåtteräng vars främsta värden består i den långa hävdkontinuiteten och den stora variationen av vegetationstyper. Ingreppen reducerar ängens värde något.

2 Svedjan

Betesmarken vid Svedjan utgör en värdefull rest av de tidigare vitt utbredda slåtter- och betesmarker som funnits längs älven. Hävdhistorien sträcker sig långt tillbaka och tack vare den relativt ringa regleringen av Västerdalälven är vattenståndets växlingar sådana att en naturlig vegetationszonering ännu finns bibehållen. Området har högt värde för landskapsbilden längs älven och utgör ett fint strövområde. Viss förbuskning reducerar värdet något.

3 Säl

Hackslog som har förutsättning att hysa värdefull flora. En närmare undersökning av detta samt av ängens hävdhistoria krävs för en slutlig värdering.

3 Kläberget

Kläbergets fäbodan har en åtminstone 300-årig kontinuitet i hävden och sköts ännu på sådant sätt att värdena i stort bevaras. Vegetationen är artfattig men representativ för trakten. Intressanta är de ännu välbevarade hamlade lövträden.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar.

Säkerställande: Saknas

Områdets huvuddrag: Områdets fyra delar beskrivs nedan var för sig:

1 Nordbäck

Topografi: I den branta nordostsluttningen i Nordbäck rinner en liten bäck ner från skogsmarken. På gränsen mellan de uppodlade sedimenten längs älven och moränunderlaget i sluttningen har bebyggelsen etablerats. Kring bäcken har dock ett område med slättermark bevarats obebyggt. Här tycks jordarten vara ett grövre sediment.

Vegetation/Flora: Den lilla slätterängen har en mycket varierad vegetation tack vare fuktighetsgradienten. De torraste delarna har hedvegetation av lingonris- eller kruståteltyp. Friskare partier hyser en örtrik friskäng där olika vaxskivlingar frodas om hösten. Längs bäcken finns fuktäng av lågstarrtyp med blåtåtel och hirsstarr som karaktärsarter. Även högörtfuktäng med älggräs och brudborste förekommer.

2 Svedjan

Topografi: Sydost om Svedjans by utbreder sig en sedimentplåt mot Västerdalälven strax uppströms älvömet. Plåtån upptas av åkermark, medan låglänta delar är lövskog eller betesmark av varierande öppenhet. Raviner och rester av äldre strömfåror finns här och var vilket gör området mycket omväxlande. En tidvis vattenfylld lok och en tidigare slåttad, starrbevuxen skvad, upptar en sänka i en strömfåra. Området betas i sin helhet.

Vegetation: Alskog med inslag av björk, rönn, asp och hägg har vuxit upp i stora delar av de torrare markerna, framförallt i ravinsluttningarna. På fuktigare, låglänt mark finns täta buskage av svartvide m.fl. videarter. I de delar som bär trädskikt växer en näringskrävande lundflora som är fögabetespräglad. Öppna torrare marker hyser betesvegetation, vanligtvis av frisk rödvenstyp, på många torrare kullar även torräng av färsvingeltyp. Lågt belägna marker upptas av fuktängar av tuvtåtel-, lågstarr- eller högstarrtyp.

Flora: Friskängarna uppvisar en avsevärd blomsterprakt med t.ex. prästkrage, liten blåklocka, ängsvädd, backruta och slätterfibbla. Fuktängarna längs stränderna präglas av norrlandsstarr och blåsstarr med inslag av t.ex. fackelblomster och trådtåg. På tramp blottad gyttja växer löktåg, nålsäv och lånke. I den lilla loken i skogen växer blåsstarr, mannagräs, trådtåg, dyveronika, ältranunkel, krypven och kärrkavle på en uttorkade botten. De hästbetade f d vallarna närmare byn har med tiden erhållit en artrik flora med fibblor, ögontröst och backruta i stor mängd.

3 Säl

Topografi: Säl är en stor fäbod, vackert belägen i en brant västsluttning med utsikt över Västerdalälvens dalgång. Den centrala delen är ännu ganska öppen tack vare att de gamla vallarna slås. Hackslogarna är dock på ett undantag när övergivna och förbuskade. En flock får för en tapper men föga framgångsrik kamp mot förbuskningen. Den ur botanisk synpunkt intressanta ängsmarken består av en sluttande ännu hävdad hackslog i sydligaste delen av fäboden. Beskrivningen rör fortsättningsvis endast denna.

Vegetation/Flora: Det ännu hävdade skiftet har rikligt av enbuskar och omges av tät lövskog. Ängen tycks vara källpåverkad med fuktängsvegetation av lågstarr- eller högörtstyp. Hirsstarr och älgört är rikliga. Bitvis dominerar piprör.

4 Kläberget

Topografi: Kläbergets fäbod är belägen på sydvästsluttningen av det nästan 400 m ö h höga Kläberget. Utsikten härifrån är vidsträckt. Jordarten är blockrik morän som tycks vara näringsfattig av vegetationen att döma. Fäboden är stor med ett 15-tal gårdar fördelade på tre klungor.

Vegetation/Flora: Den öppna marken består dels av åkermark med vallodling, dels av hackslättermark. På slättermarken står ett antal äldre björkar, sälgar, rönnar och lindar. Vegetationen är mager med friskäng av rödventyp i de rikaste delarna. Denna hyser slätterfibbla i mängd. Dominerande är dock hedartad vegetation där stagg, kruståtel, ljung och bärris är framträdande. Vid ohävd invaderar piprör för att snabbt bli dominerande. Ett par övergivna lindor har en tät matta av lentåtel.

Anmärkningar: Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 26-30) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 26-12 Ä och H obj.).

Referenser:

- Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*.
Länsstyrelsen 1994. Falun.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*.
Länsstyrelsen. Falun.
Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*.
Stockholm.
Rynéus, T, (o medarb.), 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*.
Länsstyrelsen i Kopparbergs län N 1988:1.